

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

FINANSDEPARTEMENTET	
25. FEB. 2004,	
Saksnr.	03,4039-23
Arkivnr.	412.11

Vår ref.:
03/9953 TOD

Arkivnr.:
540.12

Deres ref.:
03/4039 FM GK

Dato:
23. februar 2004

HØRING – NOU 2003: 28 KJØNNS- OG ALDERSNØYTRALITET I KOLLEKTIVE PENSJONSORDNINGER

Kredittilsynet viser til Finansdepartementets brev av 18. desember 2003.

Innledning

Vedlagt departementets brev fulgte utredning nr. 11 fra Banklovkommisjonen (NOU 2003: 28 Kjønn- og aldersnøytralitet i kollektive pensjonsordninger). Utredningen munner ut i et utkast til nytt kapittel 8d i lov om forsikringsvirksomhet, som skal hjemle opprettelse av fellesordninger for ytelsesbaserte foretakspensjonsordninger for derigjennom å oppnå en form for kjønn- og aldersnøytralitet i finansieringen.

Kredittilsynets høringsuttalelse er begrenset til synspunkter på behovet for og hensiktsmessigheten av de bestemmelser som Banklovkommisjonen har foreslått i utkast til lov om forsikringsvirksomhet kapittel 8d. Kredittilsynet har ikke funnet det formålstjenlig å prioritere en detaljert gjennomgang av de enkelte bestemmelser i lovutkastet.

Vurdering av saksforholdet

Pensjonsinnretningene skal etter Banklovkommisjonens forslag ha frihet til selv å velge om de ønsker å tilby fellesordninger. Likeledes vil det enkelte foretak, gitt at pensjonsinnretningen tilbyr fellesordninger, ha frihet til å velge om foretakets ordning skal inngå i en fellesordning eller ikke. Kredittilsynet antar for det første at pensjonsinnretningenes interesse for å tilby fellesordninger etter den skisserte modell vil være liten, idet utviklingskostnadene vil bli vurdert som store i forhold til forventet ekstra forretningsvolum. For det andre er det grunn til å tro at foretakenes interesse for konseptet vil avhenge av om de ser seg tjent med det i

KREDITILSYNET

Postadresse:
Postboks 100 Bryn
0611 OSLO

Besøksadresse:
Østensjøveien 43
0667 OSLO

Telefon: 22 93 98 00
Telefax: 22 63 02 26
Org.nr: 840747 972

E-post: post@kredittilsynet.no
URL: www.kredittilsynet.no

økonomisk forstand. Et ideologisk basert ønske i norsk næringsliv om å delta i et pensjonsmessig utjevningsfelleskap mht. kjønn og alder er neppe særlig utbredt.

Vi viser i denne forbindelse til kapittel 6 i lovutredningen, der Banklovkommisjonen selv gir uttrykk for betydelig tvil om effekten av et slikt regelverk som her foreslås. På side 72 skriver kommisjonen følgende:

En arbeidsgiver må generelt antas å ville søke etter den *pensjonsordning* og i tilfelle den *fellesordning* som vil gi foretaket lavest mulig premie. Dersom sammensetningen av pensjonsordningene i en fellesordning gir grunnlag for en antagelse om at foretaket over tid vil få en premie som er høyere enn de pensjonskostnader som foretakets medlemsmasse faktisk medfører for fellesordningen, vil foretaket ønske å tre ut av fellesordningen og enten gå over til forsikringsteknisk beregnet premie eller til annen pensjonsordning. Adgangen til å flytte en pensjonsordning til annen pensjonsleverandør vil her også ha betydning. Disse forhold vil gjøre at livselskapene nok vil søke å velge målgrupper for en fellesordning som har en forholdsvis ensartet kjønns- og alderssammensetning, slik at utjevningsevningene mellom pensjonsordningene blir forholdsvis små.

Ettersom forslaget er relatert til Banklovkommisjonens tilsvarende forslag for *kommunale pensjonsordninger*, som senere i det alt vesentlige er vedtatt av Stortinget som kapittel 8b i samme lov, vil Kredittilsynet bemerke at det er grunnleggende forskjeller mellom privat og offentlig tjenstepensjon i Norge, og at lovreguleringen av tjenstepensjon i den ene sektor ikke nødvendigvis bør gi føringer for lovreguleringen av tjenstepensjon i den andre. Kapittel 8b representerer, for så vidt angår kjønnsnøytralitet, essensielt bare en stadfestelse av årelang praksis hos det markedsledende selskap innen kommunal tjenstepensjon. Denne praksis var det av konkurransemessige hensyn ønskelig å gjennomføre også for de øvrige tilbydere av slike produkter, spesielt i lys av den arbeidsrettsdom som høsten 2002 erklærte de øvrige tilbyderes produkter tariffstridige nettopp på grunn av påstått manglende "kjønnsnøytralitet". Kredittilsynet kan imidlertid ikke se at den omtalte lovendringen mht. kommunal tjenstepensjon, eller bakgrunnen for innføringen av denne, uten videre vil ha særlig stor relevans for private tjenstepensjonsordninger. I denne sammenheng skal det også bemerkes at mens kommunale tjenstepensjonsordninger er tariffestet og således identiske mht. de fleste karakteristika, er det i privat sektor full avtalefrihet mht. eksistensen av og kvaliteten på ordningene.

På et punkt kan det likevel være interessant å trekke paralleller til utviklingen i kommunal sektor, og det gjelder det observerte antall fellesordninger eller risikogrupper. Det er eksempler på at det er opprettet seks ulike fellesordninger i samme livselskap. Ettersom bestanden av kommunale pensjonsordninger er relativt begrenset i de fleste selskaper, er det opplagt at disse gruppene vil være relativt homogene. Det er ingen grunn til å tro at utviklingen vil være annerledes i privat sektor under et regime tilsvarende det foreslåtte kapittel 8d, og dermed har man en klar indikasjon på riktigheten av kommisjonens egen antagelse om "... *at livselskapene nok vil søke å velge målgrupper for en fellesordning som har en forholdsvis ensartet kjønns- og alderssammensetning, slik at utjevningsevningene mellom pensjonsordningene blir forholdsvis små*". Det vil således reelt sett være tilnærmet likegyldig om selskapene (som i dag)

ikke tillates å etablere fellesordninger, om de unnlater å benytte en adgang til å tilby fellesordninger, eller om de tilbyr fellesordninger som på grunn av sin homogenitet ikke har den (fra lovgivers side) tilsiktede utjevningseffekt. Etablering og forvaltning av fellesordninger vil dermed kun være kostnadsdrivende uten at man evner å ivareta de reelle hensyn som ligger bak den foreslåtte lovendring.

I tillegg kommer det forhold at livsforsikringsselskapene plikter å sende kontoutskrift til sine kunder i henhold til lov om forsikringsvirksomhet § 7–10 med tilhørende forskrift. I kontoutskriftene for pensjonsordninger innenfor en fellesordning ville det måtte gis presise opplysninger om hvorvidt pensjonsordningen subsidierer andre ordninger eller selv blir subsidiert (og størrelsen på subsidieringen). Dette aksentuerer det ovenfor siterte poeng fra lovutredningen (side 72) om at foretaket i det førstnevnte tilfelle vil ønske å tre ut av fellesordningen og enten gå over til forsikringsteknisk beregnet premie eller til annen fellesordning (eller til annet selskap). I en viss forstand kan man da få en utilsiktet "regelskapt" flytting av pensjonsordninger, idet kravet om kontoføring bidrar til å synliggjøre de åpenbare økonomiske fordelene det enkelte foretak kan ha av å flytte.

Videre vil Kredittilsynet vise til NOU 2001: 27 Om kjønnsnøytralitet i pensjonsordninger i privat sektor (Kvidal-utvalgets innstilling) og den politiske oppfølging av denne (Ot.prp. nr. 100 (2001–2002) og den påfølgende stortingsbehandling). Etter Kredittilsynets vurdering ble alle relevante sider ved kjønnsnøytralitet drøftet i tilstrekkelig grad i denne forbindelse. Regjeringen fant som kjent *ikke* å ville fremme konkrete forslag for Stortinget om regelverksendringer vedrørende ytelsesbasert foretakspensjon, og Stortinget sluttet seg til dette. Dette synspunktet underbygges av det faktum at tjenestepensjon i sin natur er kompensasjon for bortfall av inntekt, og når kvinner og menn er sikret like årlige ytelser gitt at alle andre kjennetegn enn kjønn er like, foreligger i en viss forstand kjønnsnøytralitet. For ytelsesbaserte ordninger vil dette kriteriet pr. forutsetning være oppfylt. For øvrig ble det i Kvidal-utvalgets innstilling påvist at det for en typisk ytelseskombinasjon innenfor lov om foretakspensjon faktisk også foreligger tilnærmet kjønnsnøytralitet i den forstand at det er lik (samlet) premie for like årlige ytelser.

For innskuddsbaserte ordninger foreslo man at innskuddene skulle være så mye høyere for kvinner enn for menn at de årlige ytelser forutsetningsvis ble tilnærmet like. Dette gjenspeiler det samme syn på tjenestepensjon som kompensasjon for bortfall av inntekt.

Etter Kredittilsynets vurdering er de hensyn til *kjønnsnøytralitet* som ligger bak lovutredning nr. 11 fra Banklovkommisjonen etter dette ivaretatt gjennom den politiske behandling av Kvidal-utvalgets innstilling. Når det så gjelder *aldersnøytralitet*, som ikke var tema for sistnevnte utvalg, vil Kredittilsynet bemerke at selve siktemålet med utjevning av premie etter alder eventuelt skulle være å forhindre utestengning av eldre arbeidssøkere fordi de representerer høyere pensjonskostnader enn yngre. Men i henhold til lov om foretakspensjon er det adgang til ikke å oppta i pensjonsordningen arbeidstakere som ved etableringen av pensjonsordningen har mindre enn 10 år igjen til nådd pensjonsalder. Det samme gjelder nye arbeids-

takere som ved ansettelsen i foretaket har mindre enn 10 år igjen til pensjonsalderen. Denne adgang blir i det alt vesentlige benyttet. Når de eldste og "dyreste" arbeidstakerne dermed i praksis er utelukket fra opptak i ytelsesbaserte tjenestepensjonsordninger, har foretakene intet incitament til ikke å ansette dem. Det har tvert i mot vært fremstilt slik at eldre arbeidssøkere har et "konkurransefortrinn" i den forstand at de ikke belaster foretakets pensjonskostnader. Riktignok har Banklovkommisjonen foreslått at det skal opprettes en innskuddspensjonsordning for eldre arbeidstakere som holdes utenfor foretakspensjonsordningen, men ettersom innskuddsordningen i seg selv er "aldersnøytral" rokker ikke dette ved det synspunkt at pensjonsordninger etter gjeldende rett ikke virker utstøtende på eldre arbeidstakere.

Avslutningsvis vil vi bemerke at det nå foreligger et direktivforslag fra EU-kommisjonen som behandler likestillingsspørsmål generelt, men også inneholder konkrete forslag om "kjønnsnøytralitet" som, hvis de blir vedtatt, får implikasjoner for premiesystemene og premietarifene i livsforsikring. Uavhengig av det om er anført over finner Kredittilsynet det lite hensiktsmessig at man i Norge foretar ytterligere lovendringer på dette området uten å avvente den prosess som er igangsatt i Europa i kjølvannet av det nevnte direktivforslag.

Sammenfatning

Finansdepartementet er forpliktet til, med bakgrunn i den tidligere politiske behandling, å fremlegge saken for Stortinget. Kredittilsynet vil tilrå at departementet ikke fremmer forslag om nytt kapittel 8d i lov om forsikringsvirksomhet etter Banklovkommisjonens utkast da dette anses å være overflødig. Bakgrunnen for Kredittilsynets tilråding kan sammenfattes som følger:

- Livselskapene vil søke å velge målgrupper for en fellesordning som har en forholdsvis ensartet kjønns- og alderssammensetning, slik at utjevningsevningene mellom pensjonsordningene blir forholdsvis små. Dette innebærer m.a.o. at avviket i forhold til å betale den forsikringsteknisk riktige premie kan bli helt marginal.
- Foretakene vil bare velge fellesordninger dersom øvrige foretak i fellesordningen har lavere premie enn foretaket selv. Hvis inntreden av nytt foretak får uheldige premiemessige konsekvenser for de som var i fellesordningen, vil disse tre ut av fellesordningen. Dette kan gi opphav til betydelig ustabilitet i markedet.
- I motsetning til i kommunal sektor er det i privat sektor full avtalefrihet mht. eksistensen av og kvaliteten på pensjonsordningene. Disse ulikhetene gjør det uhensiktsmessig å la ordningene inngå i en fellesordning.
- Det synes ikke å foreligge noe utbredt ideologisk basert ønske i norsk næringsliv om å delta i et pensjonsmessig utjevningsskaps mht. kjønn og alder.
- Utviklingskostnadene vil være store for pensjonsinnretningene i forhold til forventet ekstra foretningvolum.
- Det samlede lovverk i norsk livsforsikring er i dag svært komplisert, og en ytterligere komplisering bør man søke å unngå.

- Det foreligger et direktivforslag fra EU-kommisjonen som behandler likestillingsspørsmål generelt, men som også inneholder konkrete forslag om "kjønnsnøytralitet" som, hvis de blir vedtatt, får implikasjoner for premiesystemene og premietarifene i livsforsikring. Kredittilsynet ser det som lite hensiktsmessig at man i Norge foretar ytterligere lov-
endringer på dette området uten å avvende den prosess som er igangsatt i Europa i kjølvannet av det nevnte direktivforslag.

Med hilsen
Kredittilsynet

Sven-Henning Kjølsvrud
avdelingsdirektør

Hanne Myre
seksjonssjef